

Education Policies and Practices towards Gifted and Talented Students in Turkey

Fatma ÖZMEN

İstanbul University, Open and Distance Education Faculty

Fatih KÖMÜRLÜ

Elazığ Science and Art Center

Abstract

The gifted and talented individuals, who can use and generate new knowledge and can contribute to the new science and technology, has been the most important tenets of the countries in today's global and competitive World. The survival and advancements of nations may be achieved by generating and utilizing new knowledge towards innovative products and services which will ensure the competitiveness of the nations. In this context, diagnosing and educating the gifted and talented children who constitute only two percent of the population, bears great importance. In the past, our country was one of the most prominent countries in the world for the education of gifted and talented children and took a place in the history via educated people. This study, based on the literature review, aimed to examine the policies and implementations and to put forward the current situation towards the education of gifted and talented students in Turkey. Along with the obtained results, some recommendations were developed. Differentiated and versatile programs should be developed in order to meet the needs of the gifted/talented students, the existing programs should be improved, evaluation activities should be enhanced in order to detect the problems and to tackle them, the quality and quantity of the trainers should be increased, and the legal arrangements should be made.

Key Words: *Gifted and talented students, education policies, improvement, schools, teachers*

SUMMARY

Achieving the early identification of the gifted and talented children/students and providing special courses so as to meet their needs are important for enhancing the capacities of those individuals and for the strategic gains of the country. It is necessary for every country to provide responsive educational opportunities to the needs of the gifted and talented children.

There are numerous obstacles that hinder providing adequate education for the gifted and talented students. The common belief that the gifted individuals would develop their extraordinary abilities and lead the societies even if they did not get the necessary training, was one of the causes for the ignorance of training them (Coskun, 2007:1).

At schools, the teachers may not be aware of the characteristics of being talented and gifted on the side of the students (Brody and Mills, 1997). And, since the educational policies in public schools depend on the equality principle, differentiated

and flexible programs are generally avoided and gifted and talented students are overlooked (Gilman, no date). Due to the attitudes of the teachers, the student community in the class, the nature of the course programs, and so many similar reasons hinder the capacity development of the gifted and talented students. And, teachers who are not trained in this field do not welcome the gifted students and may be intolerant towards their extraordinary traits (Lichtenwalter, 2010, p.92). Gifted and talented students in a regular class, even if they have appeared to be successful, in fact, they have exhibited success under their talents (Brody ve Mills, 1997; Lichtenwalter, 2010, s. 92). The teachers, who have the responsibility for identifying and supporting the gifted and talented students, generally do not have the adequate knowledge and skills about how to manage it (McClellan, 1985). Insufficient funds allocated for the identification and training of gifted and talented students is stated as one of the major problems (Lichtenwalter, 2010, s. 91).

After the successful experience of Enderun School in Ottoman State, in Turkey the policies towards the identification and education of the gifted and talented students were not so influential. Although some short-term works can be witnessed, successful educational models, which will meet the requirements of that area have not been developed. The report of Inquiry Commission of Grand National Assembly about gifted and talented students in Turkey revealed that science labs at science high schools were inadequate and libraries were out of date. There was no coordination between the science and art centers, there were problems in the selection of teachers, and the students gave up their art and science studies due to placement exams (Gazete Radikal, 2012). A number of studies and applications towards gifted and talented students were terminated. In the current year, Ford Otosan Primary School, which is the only primary institution implementing programs towards gifted and talented students, was terminated as well (Gazeteport, 2013).

Purpose of the Study

The purpose of this study is, relying on the literature review, to determine the educational implementations and policies towards gifted and talented students in Turkey, and to put forward some recommendations for the improvement of the education. While the education towards gifted and talented students increasingly is gaining importance in the World, there is a felt need for the development of effective educational policies which will enhance the development of education programs meeting the needs of gifted and talented students in Turkey.

Background Information

The giftedness is related with the level of the intelligence. Superior Intelligence is always deemed to reach 130 points and over in the current reliable intelligence IQ tests. On the other hand, talent is a general term defining the inner power for gaining or gained skills; the natural power of doing some works related to mental and psychomotor fields without any learning. In short, it is the power of acting mentally and physically (Karakas et al. 1998, s. 299). Giftedness and talent are thought together in order to define exceptional capacities of individuals.

In the past, Enderun schools were in a way exceptional students' school in the Ottoman Empire. For those schools, students were carefully selected taking into account their capabilities and intelligence, and were trained in a challenging way for many years. The ones who completed successfully this school, were employed at the top positions in the state governance.

In the world, the main works in education for gifted and talented children/students was started in the beginning of the 20th century. Germany and the United States of America had played a leading role in this regard. Especially the Marland Report in USA made a major impact on gifted and talented education (McClellan, 1985).

In Turkey, some laws such as 5245, 6660, 1416 numbered laws, were put in the use for some exceptional students. Some schools such as Science and Art Centers, Science High Schools, Anatolian High Schools, Beyazit Ford Otosan Primary School, TEVITOL; and some programs such as Talented Students Education Program (UYEP), Heterogeneous Skill Groups, Private Class, may be cited.

CONCLUSION & DISCUSSION

The literature review reveals that the education of gifted and talented students is gaining increased importance. In Turkey, some laws were put in the use, but it is difficult to say that the gifted and talented students were benefit fully of these laws. The policies and practices till that time were not so promising, however, there have been some noticeable initiatives in recent days. At some universities, the departments for the education of gifted and talented students were established, some private schools initiated programs towards exceptional students, and Children's Universities were begun at some universities.

Concomitant with the obtained results, relying on the literature review, some recommendations were made. In this context, the development of the policies for ensuring long term programs towards teacher training and educating of the gifted and talented students bears utmost important. Providing adequate amount of financial support is also necessary for achieving various implementations and activities. Differentiated and versatile programs should be developed in order to meet the needs of the gifted and talented students. The developed programs should be strictly evaluated so as to overcome the possible problems. The coordination among relevant institutions and units should be enhanced, and educated gifted and talented individuals should be supported being employed in the works compatible with their interests and talents. The necessary laws should be generated and the existed laws should be updated for constituting a legal framework for all these policies and implementations.

Türkiye’de Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine İlişkin Politika ve Uygulamalar

Fatma ÖZMEN

İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi

Fatih KÖMÜRLÜ

Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi

Özet

Küreselleşen ve rekabetin her düzeyde hissedildiği günümüz dünyasında, hızla gelişen bilim ve teknolojiyi takip edecek, kullanacak ve geliştirecek üstün zekâlı/yetenekli bireyler, ülkelerin en önemli hazineleri haline gelmiştir. Ulusların varlıklarını devam ettirebilmesi ve ilerlemesi, yeni bilgi üretme ve bu bilgiyi yenilikçi ve rekabet avantajı sağlayan ürün ve hizmete dönüştürmekle mümkündür. Bu kapsamda, toplam nüfus içinde genellikle yüzde iki gibi küçük bir oranı oluşturan üstün zekâlı/yetenekli bireylerin tanınması ve eğitilmesi büyük önem taşımaktadır. Ülkemiz geçmişte üstün zekâlıların-yeteneklilerin eğitimi konusunda dünyada en önde gelen ülkelerden birisi olmuş ve yetiştirdiği insanlar ile tarihte iz bırakmıştır. Bu çalışma, literatür bilgisine dayalı olarak, ülkemizdeki üstün zekâlı-yeteneklilerin eğitimi konusundaki politikaları irdelemek ve mevcut durumu ortaya koymak amacı ile gerçekleştirilmiştir. Varılan sonuçlar çerçevesinde, üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt verecek farklılaştırılmış ve esneklik gösteren programlar geliştirilmesi, mevcut programların iyileştirilmesi, sorunların belirlenmesi ve üstesinden gelinmesi yönünde değerlendirme etkinliklerine önem verilmesi, yetiştirici kadrolarının desteklenmesi ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması yönünde birtakım önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Üstün zekâlı-yetenekli öğrenciler, eğitim politikaları, gelişme, okullar, öğretmenler*

Çağdaş eğitim anlayışı, bireylerin kapasitesinin ilgi, ihtiyaç ve beklentileri çerçevesinde, mümkün olan en üst düzeye çıkarılmasını sağlama temeline dayanır. Her bireyin eşit eğitim olanaklarından yararlanması demokrasinin temel prensiplerindedir. Bununla birlikte eşit eğitim olanakları aynı eğitim fırsatları anlamına gelmemektedir. Dezavantajlı veya üstün zekâlı öğrenciler özel eğitime ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle de farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş eğitim programlarına gereksinim vardır (Davashgil ve Zeana, 2004, s. 85).

Özel eğitime ihtiyaç duyan kişilerin erken yaşta belirlenmesi ve kapasitelerini geliştirecek yönde gerekli desteğin verilmesi özel eğitim ihtiyacı içerisinde bulunan her birey için önemlidir. Bu kapsamda, üstün zekâlı çocukların gelişimlerine katkıda bulunacak özel programlar, bu çocukların potansiyellerini daha üst düzeylere taşıyabilecektir (Gür, 2006, s.1).

Üstün yetenekli/zekâlı çocukların bilgi ve becerilerini geliştirmeleri yönünde sunulacak programlar, bireysel gelişmeyi artırmanın yanında, toplumsal gelişmeye de katkı sağlayacaktır. Bu bakımdan, üstün zekâlıların eğitimi aynı zamanda toplumsal bir

sorumluluktur [National Association for Gifted Children (NAGC), 2006]. Dolayısıyla, her toplumda varlığı bilinen bu potansiyelden yararlanmak o toplum için stratejik bir gereklilik arz etmektedir (Coşkun, 2007, s.1). Bu gerekliliği yerine getirmek için uzun soluklu eğitim politikalarına ihtiyaç vardır.

Problem Durumu

Üstün zekâlı/yetenekli bireylerin tarih boyunca var oldukları ve toplumların gelişimlerinde önemli roller üstlendikleri bilinmektedir. Bununla birlikte, üstün zekâlı/yeteneklilerin eğitilmesi sürecinde sayısız sorun bulunmaktadır.

Gilman (tarihsiz), genel olarak okulların üstün zekâlı/yeteneklileri desteklediklerini iddia ettiklerini, ancak sonuçların dramatik şekilde farklılık gösterdiğine işaret etmektedir. Çok az sayıda bazı devlet ve özel okulun, üstün zekâlı öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt verebilen farklı alanlarda ve farklı düzeylerde, programlar sunduğu belirtilmektedir.

Alan yazında sayısız araştırma, üstün zekâlı/yetenekli birçok öğrencinin, aynı zamanda öğrenme gücünün çekme durumunda kalabildiğine ilişkin sonuçlar sunmaktadır (Brody ve Mills, 1997). Öğretmen tutumu, sınıftaki öğrenci topluluğunun niteliği, ders programlarının niteliği vb. sebeplerle, üstün zekâlı öğrenciler okullarda yeteneklerini geliştirme fırsatı bulamamakta; yaratıcı olmayan ortamlarda, dersi dinleyemez, konuya odaklaşamaz hale gelmekte, yeteneklerini ve zekâlarını yeterince kullanamamaktadırlar. Üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin normal bir sınıf içinde, başarılı gibi görünse de, aslında sahip oldukları yeteneklerin çok altında bir başarı sergiledikleri belirtilmektedir (Brody ve Mills, 1997; Lichtenwalter, 2010, s. 92). Diğer yandan, üstün zekâlı/yetenekli öğrencileri belirlemek ve onlara yönelik dersler işlemek sorumluluğunu taşıyan öğretmenler ise, bu öğrencilerin nasıl belirleneceği ve onların ihtiyaçlarına yanıt verecek derslerin nasıl tasarlanacağı konusunda karar vermede sıkıntı çekmektedirler (McClellan, 1985).

Devlet okullarının uyguladığı eğitim politikası, herkese eşit davranma ilkesine dayandığından, devlet okullarında üstün zekâlı/yetenekli öğrenciler çoğunlukla göz ardı edilmekte ve tüm öğrenciler ile aynı koşullar altında eğitilmektedirler. Farklı seçenekler sunamayan bu okulların üstün zekâlı öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt vermesi zorlaşmaktadır (Gilman, tarihsiz).

Okul olanaklarının sınırlılığı yanında, bazı genel inanış ve yaklaşımlar da üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin eğitiminde sorun oluşturabilmektedir. Hangi ortamda ve hangi koşullar altında dünyaya gelirse gelsin, gerekli eğitimi almasalar bile, üstün zekâlı çocukların gelişip olağanüstü yeteneklerini ortaya çıkarabileceklerine ve topluma önderlik edeceklerine yönelik yaygın kanı bu bireylerin eğitimine gereken önemin verilmesini engellemektedir (Coşkun, 2007, s.1).

Üstün zekâlı/yeteneklilerin eğitiminde karşılaşılan diğer bir sorun ise, bu çocukların özel öğretime ihtiyaçları olduğunun fark edilememesidir (Brody ve Mills, 1997). Üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarından habersiz olan okul

yönetimleri bu konuya gereken önemi verememektedir. Bir diğer husus ise, toplumların ve eğitim kurumlarının üstün zekâlı öğrencilere karşı bakışlarıdır. Öğrenci değerlendirmelerinde, öğrencilerin üstün yetenekleri genellikle dikkate alınmamaktadır (Brody ve Mills, 1997). Yapılan araştırmalar, bu alanda eğitim almamış öğretmenlerin, üstün zekâlı öğrencilere karşı hoş görüsz olabildiklerini, husumet beslediklerini ve çalışmalarının genel sınıf içi konularla sınırlı olmasını istediklerini göstermektedir (Lichtenwalter, 2010, s.92).

Sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı toplumlardan gelen öğrencilerin genellikle üstün zekâlı olamayacağı yönünde bir varsayım da gelişmiş bulunmaktadır. Bu topluluklardaki ailelerin çoğunlukla okumamış veya az okumuş olması onların çocuklarındaki üstün yetenekleri keşfetmelerinde ve çocuklarının gelişimi için gerekli programlardan yararlanmalarında da bir engel oluşturmaktadır (Frasier, Garcia and Passow, 1995; Lichtenwalter, 2010).

Okulla ve öğretmenle ilgili faktörler, üstün zekâlı öğrencilerin gelişmesini önemli ölçüde etkilemektedir. Çeşitli çalışmalar, üstün zekâlı öğrencilerin tanınmasında ve onların akademik başarısında, bu alanda yetiştirilmiş öğretmen sayısının önemli bir yeri olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, üstün zekâlı öğrencilere yönelik programların finansal açıdan aldığı destek miktarı da üstün zekâlı öğrencilere yönelik girişimlerin başarısını etkileyen önemli bir faktör olarak görülmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinde, Üstün Zekâlı Çocuklar Milli Kuruluşu (NAGC, 2009), federal hükümetin her 100 dolardan sadece 2 cent’ini üstün zekâlılar eğitimine ayırdığını belirtmektedir (Lichtenwalter, 2010, s. 91, 92).

Avrupa Birliği ülkelerinde de üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin tanınmasında ve eğitilmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Avrupa ülkeleri, üstün nitelikleri olan öğrencileri tanılamada ve yetiştirmede kararsızlık göstermektedir. Bir görüş, kamu yararı için, farklı öğrencilerin farklı şekilde yetiştirilmesini savunurken, diğer bir görüş yine nedenle, ayrıcalıklı davranmanın demokratik olmadığını ve bir seçkinler topluluğu oluşturacağını savunmaktadır (Persson, 2009, s. 1).

Üstün yeteneklilerin en iyi eğitimi almaları toplumların gelişimleri için son derece önemli olmasına rağmen, ne yazık ki Türkiye’de, Enderun’un kapatılmasından günümüze kadar geçen yaklaşık 1 asırlık süreçte bu alana yeterince önem verilmediği görülmektedir. Günümüzde bu alandaki ihtiyaçlara etkili şekilde yanıt veren eğitim programlarının ve modellerinin oluşturulamaması bu alandaki eğitim politikalarının yetersizliği ve etkisizliğinin bir sonucudur.

“Uluslararası Öğrenci Değerlendirem Programı (PISA), Ekonomik İşbirliği ve Kalınma Örgütü (OECD) tarafından, 15 yaş grubu öğrencilerin, zorunlu eğitim sonunda hayata hazır oluş durumlarını belirlemek amacıyla yaşama geçirilen kapsamlı bir eğitim araştırmasıdır. 2000 yılında uygulanmaya başlanan bu araştırmaya, Türkiye, ilk kez 2003 yılında, daha sonra ise, 2006 ve 2009 yıllarında katılmış ve OECD ülkeleri arasında son sıralarda yer almıştır (MEB, 2012).

TBMM Üstün Yetenekli Çocukları Araştırma Komisyonu raporunda, fen liselerinin laboratuvarlarının yetersiz, kütüphanelerinin güncelliğini yitirmiş olduğu belirtilmektedir. Bilim ve sanat merkezleri arasında eşgüdümün bulunmadığı,

öğretmenlerin seçiminde sorunlar yaşandığı, SBS sınavları yüzünden öğrencilerin sanat çalışmalarını bıraktığı dile getirilen diğer hususlardır (Radikal Gazetesi, 2012). Geçmişten günümüze, üstün zekâli/yeteneklilerin tanınması ve eğitimine ilişkin gerçekleştirilen birtakım uygulamalar, alt yapı sorunu, yetiştirici sorunu, programların etkisizliği gibi nedenlerle sonlandırılmıştır. İçinde bulunduğumuz yılda ise, üstün yetenekli çocuklar için özel bir eğitim programının uygulandığı tek ilköğretim kurumu olan Ford Otosan İlköğretim Okulu yine başarısız bulunarak kapatılmıştır (Gazeteport, 2013).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de, üstün zekâli/yeteneklilerin eğitimi alanında yapılan uygulamaları ve bunlara yön veren eğitim politikalarını ilgili alan yazın eşliğinde kısaca ortaya koymak ve ulaşılan sonuçlar eşliğinde öneriler geliştirebilmektir. Dünya’da bir çok ülkede üstün zekâli-yeteneklilerin eğitimi konusu artan şekilde önem kazanırken, Türkiye’de ihtiyaçlara yanıt verebilecek eğitim programlarının geliştirilmesi ve etkili şekilde uygulanabilmesi için, eğitim politikalarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

Osmanlı İmparatorluğu’nun yüzyıllar boyunca ayakta kalabilmesinde en etkili gücü olan Enderun mekteplerinde, üstün zekâli-yetenekliler erken yaşlarda seçilmekte, en iyi eğitim olanaklarıyla yetiştirildikten sonra devlet yönetiminin her kademesinde görev almaları temin edilmekteydi. Bu çalışmada, alan yazına dayalı olarak, Enderun mektepleri örneği yanında, Cumhuriyet sonrasında uygulanan pek çok model ile günümüzde başta Bilim ve Sanat Merkezleri modeli olmak üzere devam eden diğer uygulamaların önemli özellikleri ve bu alandaki politikalar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, konuya ilişkin alan yazın bilgisinin taranması ve ulaşılan sonuçlar eşliğinde yorumlanması yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kavramları

“Zekâ”, akli kullanabilme gücü olarak ortaya çıkmaktadır. Piaget (1952) zekâyı, algılama, özümseme, anımsama gibi zihinsel süreçlerin gelişimi ve etkinlik kazanması olarak tanımlamıştır (Enç, 1995). Alfred Binet (Binet ve Simon, 1961)’e göre zekâ, belirli bir amaca yönelmek, amaca ulaşabilmek için direnmek, uyum sağlayabilmek ve kendini eleştirebilmek eğilimidir (Çağlar, 1990). Gardner ise zekâyı:

1. Bireyin bir veya birden fazla kültürde değer verilen bir ürün ortaya koyabilme kapasitesi,

2. Gerçek yaşamda karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerisi,

3. Çözüme kavuşturulması gereken yeni veya karmaşık yapıli problemleri keşfetme yeteneği olarak tanımlamaktadır (Saban, 2001).

Türk Dil Kurumu, zekâyı, "İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlayış, dirayet, zeyreklik, feraset" olarak tanımlamaktadır (TDK, 2010).

Zekâyâ farklı gruplar tarafından farklı anlamlar yüklenebilmektedir. Eğitimcilere göre zekâ öğrenme yeteneği, biyologlara göre çevreye uyum sağlama yeteneği, psikologlara göre ise akıl yürüterek sonuca ulaşma yeteneğidir (Yıldırım, 2004). Zekâ insan beyninin karmaşık bir yeteneğidir (Dağlıoğlu, 1995). Diğer bir deyişle, zihnin pek çok yeteneğinin uyumlu çalışmasıyla ortaya çıkan bir yetenekler bileşkesidir.

Üstün zekâlılık durumu ise zekâ düzeyi ile ilgilidir. Geçerli ve güvenilir zekâ testlerinden her zaman 130 ve üzeri zekâ bölümü puanına ulaşan bir birey üstün zekâlı olarak belirtilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün zeka sınıflandırması aşağıdaki gibidir (Wikipedia, 2013):

- 0-20 Derin Zekâ Geriliđi
- 20-35 Ağır Zekâ Geriliđi
- 35-50 Orta Dereceli Zekâ Geriliđi
- 50-70 Hafif Derecede Zekâ Geriliđi
- 70-79 Sınırdaki Zekâ Geriliđi
- 80-89 Donuk Zekâlılık veya Donuk Normal Zekâ
- 90-109 Normal Zekâ
- 110-119 Parlak Zekâ
- 120-129 Üstün Zekâ
- 130-..... Çok Üstün Zekâ

Diğer yandan, "yetenek" genellikle zekâ ile birlikte ele alınan bir kavramdır. Yetenek, Karakaş vd. (1998, s. 299) tarafından, bir becerinin kazanılmasına ilişkin gizil gücü veya önceden kazanılmış beceriyi ifade eden genel bir terim; kişilerin belirli ilişkileri kavrayabilme, tahlil edebilme, çözümleyebilme ve sonuca varabilme gibi zihinsel özellikleri ve bazı olguları gerçekleştirebilmesi şeklindeki bedensel özelliklerin tamamı; öğrenme olmaksızın kişinin zihin ve devim alanlarındaki doğal iş başarıma gücü vb. pek çok şekilde tanımlandığı dile getirilmektedir (Karakaş vd. 1998, s. 299).

Tarih boyunca toplumları ve insanlığı yüceltmiş kişiler üstün zekâlı/yetenekli kişiler arasından çıkmıştır. Denilebilir ki dünya tarihi, bir bakıma üstün yetenekliler tarihidir. Üstün yetenekliler iyi eğitildiğinde, toplumların en değerli hazineleri olurken; iyi bir yönlendirilmediklerinde ise, toplumlar için tehlikeli olabilecek risk gruplarıdır.

Üstün Yetenekli Çocuklar, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış, zenginleştirilmiş eğitim programları ve hizmetlerine ihtiyaç duyarlar. Bu çocuklar belirlenen alanların biri, birkaçı veya bunların birleşmesinden oluşan bir bütünlük içinde yüksek başarıya götüren gizli güçlere sahiptirler (Davaslıgil, 1990; Kirk ve Gallagher, 1989, s. 85; Akkanat, 1999; Ömeroğlu, 2004, s.312; MEB, 2007). Bütün bu özelliklerin yanında güçlü bir benlik ve sezgi gücüne sahip olma, kendini olumlu algılama, kişisel çekicilik ve cesaret gibi kişilik özelliklerinin yanında, uygun sosyo-ekonomik ve kültürel düzey,

ilgi alanlarının yeterince uyarılması, çevrede olumlu modellerin bulunması gibi çevresel etmenler de bireyin üstün olma özelliği kazanmasında etkili olabilmektedir (Dağlıoğlu, 1995, s.14).

Üstün yetenekli çocukların yetenek alanlarına göre tanımlanması ile ilgili önemli bir çalışma 1972'de ABD'de hazırlanmış olan "Marland Raporu'dur." Bu raporda, üstün yetenek aşağıdaki alanların birinde ya da bir kaçında yüksek performans ve başarı gösterme şeklinde tanımlanmıştır (McClellan, 1985).

- Genel zihinsel yetenek
- Özel akademik yetenek
- Yaratıcı/üretici düşünce yeteneği
- Liderlik yeteneği
- Görsel ve gösteri sanatlarında yetenek
- Psiko-motor yetenek

Üstün yeteneklilik ortalamanın üzerinde bir kabiliyet, üretici düşünme ve görev sorumluluğunun bileşkesi olarak da tanımlanmaktadır (Çepni ve Gökdere, 2002, s.1).

Üstün yetenekli birey, herhangi bir yetenek türü veya genel yetenekte nüfusun ortalama %2'sinde rastlanabilen bir üstünlük gösteren kişidir. Üstün yetenekli çocuklar veya gençler, ilgilendikleri alanlarda kendi yaşlıları, çevreleri ve kendileri ile aynı deneyimlere sahip olanlardan daha yüksek bir aşama sergilemektedir (Çatalbaş, 1999, s.16,17).

Üstün Zekâlı/Yetenekliler İçin Özel Eğitimin Gerekliği

Eğitimin temel işlevi kişilerin öğrenme ve üretme kapasitelerini artıracak yönde destek ve olanakları sunmaktır. Tüm bireyler aynı zekâ veya yetenek düzeyine sahip olmadığından, bu durum zaman zaman bireye göre özel uygulamalar yapılmasını zorunlu kılar. Ancak eğitimde ulaşılmak istenen ortak standartlar nedeniyle bireylere ortak özellikler kazandırma ihtiyacı ve eğitim hizmetlerinin topluma yaygınlaştırılması isteği büyük gruplarla öğretim uygulamalarını zorunlu kılmaktadır. Bu durumda bireysel yeteneklere göre ortaya çıkan özel ihtiyaçlar karşılanmamaktadır (Çocuk vakfı, 2004, s. 21, 22).

Üstün zekâlı/yeteneklilerin sahip oldukları özelliklerinden dolayı her ortamda ön plana çıkıp, gelişebilecekleri şeklindeki yanlış bir yaklaşım bu çocukların beceri ve potansiyelleri ile ortaya çıkaracakları ürünlerden toplum ve insanlığın yoksun kalmasına yol açmaktadır. Üstün veya özel yetenekli bireylerin yetenekleri doğrultusunda eğitim almaları eğitimde fırsat eşitliği kavramına da uyan bir yapı sağlayacaktır. Böylelikle tüm bireylere kendi yetenek, ilgi ve kapasiteleri oranında eğitim ve olabildiğince gelişebilme fırsatları sağlanacaktır (MEB, 1991).

Üstün Zekâlı/Yeteneklilerin Eğitiminde Tarihsel Süreç

Eflâtun, "Ülküsel Devlet" adlı eserinde üstün yetenekli bireylerin erken yaşta seçilmelerinin ve bilim, felsefe ve metafizik konularında yetiştirilmelerinin gerekliliğini dile getirmiştir. Ona göre, bütün eğitim sisteminin amacı, altın olarak nitelendirilen ve

geleceğin seçkin devlet yöneticilerini oluşturacak, bireyleri eğitim basamaklarında seçerek eğitmektir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998).

Eflâton’un görüşlerinin etkisi, Avrupa’da görülmüştür. 17. yüzyılda Comenius, 18. yüzyılda Thomas Jefferson üstün yetenekli çocukların eğitimi konusuna dikkat çekmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğunda ise 16. yüzyılda Eflâton’un görüşlerinin uygulandığı yer Enderun Mektebi olmuştur (Akyüz, 2004, s. 87, 88; Akkutay, 1984, s.28).

Enç’e (2005) göre, Avrupa’da Aydınlanma Çağı’ndan itibaren kurulan varlıklı ailelerin çocuklarının gittiği okullar bu görüşlerin etkisinde kalmıştır. Fransa ve Almanya gibi ülkelerde “Lyceom, Gymnasium, Gramar School” gibi adlarla anılan bu okullar bir çeşit üstün yetenekliler eğitiminin yapıldığı yerler olmuştur. Üstün yetenekliler eğitimine yönelik asıl çalışmalar ise 20. yy başlarından itibaren yapılan denemelerle başlamıştır. Bu konuda Almanya ve ABD öncülük yapmıştır. 1913 yılında Almanya’da üstün yeteneklilere özel sınıf uygulaması denenmiş, 1917’de “yetenekliler okulu” açılmıştır (Enç, 2005, s. 206).

İkinci Dünya Savaşı süresi ve sonrasında, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nin, askeri ve politik gücü artırmak niyeti, üstün zekâlı/yetenekli bireylere karşı olan ilginin artmasına yol açmıştır. 1950 yılında kabul edilen ‘Ulusal Bilim Vakfı Yasası’ ile de ilk kez üstün zekâlı/yetenekli kişilerin desteklenmesi için federal hükümetin fon ayırması öngörülmüştür (McClellan, 1985). 1957 yılı üstün zekâlı/yeteneklilerin eğitiminde önemli bir tarih olarak kabul edilmektedir. Bu yılda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)’nin uzaya ilk yapay uyduyu göndermesi Batılı ülkeler arasında kaygı yaratmış ve üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin eğitimi politikaları önem kazanmış, rekabet avantajını yakalayabilme yönünde çalışmaların başlamasına yol açmıştır (Ataman, 1998a). ABD’de 1972 yılında Marland Raporu yayınlanmış, 1984 yılında Eğitim Güvenliği Yasası ile okullarda, üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin tanınması ve eğitilmesini de sağlayacak şekilde, öğretmen eğitimi ve öğretimin geliştirilmesi öncelik kazanmıştır (McClellan, 1985). 2001 yılında çıkarılan ve 2002 yılında yürürlüğe giren, “Hiçbir Çocuk Geride Kalmasın (No Child Left Behind)” yasası da, sosyal ve etnik kökeni farketmeksizin, tüm öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim görmelerini öngörmektedir. Bu kapsamda, özel eğitime ihtiyaç gösteren öğrencilerin öğretmenlerinin eğitimine önem verilmesi; ve üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin eğitimi için hazırlık programları ve yerleştirme programlarının geliştirilmesi yasa kapsamına alınmıştır (Public Law, 2002).

7 Ekim 1994 tarihli Avrupa Parlamentosu oturumunda alınan kararla, özel ihtiyaçları olan ve azınlık durumundaki üstün zekâlı/yetenekli çocuklar için özel düzenlemelere gidilmesi onaylamıştır (Uzun, 2006, s. 24). Avrupa Birliği ülkeleri içinde, üstün zekâlı/yetenekli çocukların eğitiminde önde gelen ülkelerin başında İngiltere gelmektedir. İngiltere’de, olanakların artırılması, öğretmenlerin yetiştirilmesi özellikle önem verilen konulardır ve yetenekli öğrencilere yönelik özel düzenlemeler yapılmaktadır (Mönks ve Pflüger, 2005, s. 155; Persson, 2009). Okul-Aile birliklerinin de bu alanda büyük rol oynadığı belirtilmektedir (Persson, 2009, s. 1).

Bulgaristan, Hırvatistan, Polonya, Slovenya, Ukrayna, Rusya gibi eski komünist ülkelerde, komünist eğitim yaklaşımının bir devamı olarak, üstün zekâlı/yetenekli

öğrencilerin tanınması ve eğitilmesi için titiz davranılmaktadır. Bununla beraber, Avusturya, Almanya, Belçika, Fransa, İtalya gibi batı, orta ve güney Avrupa ülkelerinin çoğunda, eşitlik ilkesi çerçevesinde, programların zenginleştirilmesiyle, tüm öğrencilerin yeteneklerinin artırılması hedeflenmekte, bazı ülkelerde üstün zeka ve yetenek sergileyen öğrencilerin, sınıf atlaması sağlanmaktadır (Persson, 2009, s. 4, 5).

Danimarka, İskandinavya, İsveç, Norveç gibi kuzey Avrupa ülkeleri eğitimde eşitlik ilkesine titizlikle uymakta ve üstün zekalı/yetenekli öğrencilere yönelik bir devlet politikası bulunmamaktadır (Persson, 2009, s. 4, 5). Finlandiya'da da üstün zekalı/yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik herhangi bir yasa bulunmamasına karşın, okul öncesinden üniversite düzeyine varıncaya dek, tüm eğitim basamaklarında, üstün zekalı/yetenekli öğrencilerin de ihtiyaçlarına yanıt veren, farklılaştırılmış ve zengin bir eğitim hizmeti sunulmaktadır (Persson, 2009, s. 4; Mönks ve Pflüger, 2005, s. 155).

Osmanlı Devletinde Üstün Zekâlı/Yeteneklilerin Eğitimi

Dünyada üstün yetenekli öğrencilerin tespit edilmesi ve eğitilmesiyle ilgili ilk ve en sağlıklı çalışmayı Enderûn Mektebi'yle Osmanlı Devleti'nin yaptığı belirtilmektedir (Tarhan, 2008). Osmanlı Devleti'nde medrese haricindeki en köklü eğitim kurumu olan Enderunda okuyan öğrencilere özelleşmiş ve ihtisaslaşmış bir tür eğitim verilmekteydi. Enderun, kitle eğitiminden ziyade, yükseldikçe alanı daralan bir piramit gibi düşünülmüş ve piramidin tepesine tırmanmayı özendiren ve zorlaştıran sıkı bir disiplin ve eleme düzeni üzerine oturtulmuştu (İhsanoğlu, 1999). Osmanlı Devleti'nin ihtiyaç duyduğu devlet adamı kadrosu bu mektepten yetişirdi (Deri, 2008).

Enderun mektepleri, kişinin yeteneklerine değer verip onları en iyi biçimde geliştirerek, üstün yeteneklilerin eğitiminde "dünyadaki ilk sistemli eğitim" örneğini oluşturmaktadır. Enderun mektepleri, pek çok batılı kaynağa göre, Osmanlı Devleti'nin altı yüzyıl boyunca devam etmesinin temel nedeni olarak gösterilmektedir. Amerika'da Enderun Mektepleri hakkında 300'den fazla yüksek lisans ve doktora çalışması yapılmıştır (Öztuna, 1976, s. 36; İpşirli, 1995).

Enderun mekteplerindeki eğitim sisteminde devşirmeler uzman bir ekip tarafından seçilirdi. Rumeli'nin Hıristiyan ahalisinin köylerinde oturanların çocuklarına seçimde öncelik tanınırdı. Seçimde aşağıdaki hususlara dikkat edilirdi;

- Soylu ve rahip çocuklarına öncelik verilirdi.
- Kellik, şaşılık veya başka bir özürlü olanlar alınmazdı.
- İki kardeşten sadece birisi alınırdı.
- Adayın sağlıklı, gürbüz, yakışıklı ve becerikli olmasına özellikle öncelik verilirdi. Seçimde pratik zekâ testleri de yapılırdı (Özsoy ve Enç, 1975; Akkutay, 1984).

Gönüllülük esasına dayanan devşirme işi, ailelerin onayı ve rızasıyla gerçekleşirdi (Çetinkaya, 2009). Ergenlik döneminde olan bu gençler, önce Anadolu'da seçilmiş Türk çiftçi ailelerinin yanlarına verilir, üç dört yılda Türk ve Müslüman kültürünü kazandıktan sonra da İstanbul ve Edirne'deki çeşitli saraylara yerleştirilirdi. Bu sarayların eğitime tahsis edilmiş odalarında 6 ile 8 yıl arasında eğitim görürlerdi. Burada acemi oğlanlar olarak fizikî ve ruhî talimler ve terbiyeler aldıktan sonra "çıkma"

denilen mezuniyet usulüyle imparatorluğun farklı bölgelerindeki görev yerlerine tayin olunurlardı. Bunlar arasında en yetenekli olanlarının, yaklaşık %30’u daha iyi bir eğitim almak üzere Enderun’a kabul edilirdi. Buradaki eğitim yaklaşık 8-10 yıl sürer, mezunlar alanlarına ve performanslarına uygun pozisyonlara yerleştirilirdi (Kazıcı,1999, s.359; Kılıç, 1997, s.36, Uzunçarşılı, 1988).

Enderun Mektebi’nde kişilerin yetenekleri, yapılan testler sonucunda belirlenerek eğitim bu doğrultuda yapılırdı. Osmanlı Devleti, Enderun Mektebi’nde çocuğun yeteneklerini, ilgilerini ve bireysel farklılıklarını ön plana çıkarmayı amaçlayan “Çocuğa Göre Eğitim İlkesi” anlayışını başarıyla uygulamıştır (Akkutay, 1984).

Enderun Mektebi’nde eğitim öğretim faaliyetleri bir bütün olarak ele alınır ve uygulamalı olarak yapılırdı. Bugünkü Japon eğitim sisteminin temelini oluşturan “uygulama ağırlıklı” eğitim sistemi, yüzyıllar öncesinde Enderun Mektebi’nde başarıyla uygulanmıştır (Enç, 2005, s.7; Akkutay, 1984, s.38; Kazıcı, 1999, s.361).

Enderun’da eğitim, on iki terfi sınavı ile şekillenen, aşamalı bir yapıya sahipti. Ancak, sınav başarısı yanında, öğrencilerin ilgileri, yetenekleri ve bireysel farklılıkları da önemli bir rol oynardı. Çok üstün başarı göstermeyen öğrenciler, Enderun’u tamamlayamaz, ara kademelerde bir birliğe tayin olunurdu. Bazı uzmanların, Osmanlıların elitleşmesini sağlayan bu rekabetçi ve başarısızlığı affetmeyen buluşuna “eğitim mucizesi” demeyi tercih etmeleri bu yüzdendir (Sertoğlu, 1986, s.98; Armağan, 2008, s.33; Öztuna, 1976, s.289).

Enderunda eğitim, aşağıdan yukarıya doğru eğitim aşamasını gösteren ve “oda” olarak adlandırılan 6 kısımdan oluşur ve eğitim hem uygulamalı ve de kuramsal olarak verilir (Armağan, 2008, s.33; İpşirli, 1995, s.187; Özbilgen, 1996, s.230). Osmanlı Devleti’nde gerileme dönemi ile başlayan çöküş, Enderun’u da etkilemiş, eğitim etkililiğinde düşüş yaşanmıştır (Doğan, 1997).

Yaklaşık 100 yıl önce eğitim-öğretime son verilen Enderun Mektebi 400 yıl boyunca sayısız nitelikli insan yetiştirmiş, uygulanan eğitim politikası çerçevesinde, teşkilatlanma, programlar, tanılama, seçme ve değerlendirme ve bunun gibi pek çok uygulama ile günümüz modern eğitim sistemine örnek olabilecek nitelikleriyle tarih sahnesindeki yerini almıştır.

Cumhuriyet Sonrası Üstün Zekâlı/Yeteneklilerin Eğitimi

Cumhuriyet Dönemi’nde yaparak yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştirmek, bilgi ve yeteneğin ürüne dönüştürülerek geliştirilmesini sağlamak ve ülke kalkınmasını köylerden başlatmak üzere, nispeten üstün yetenekli oldukları tespit edilen öğrencilerin yetiştirilmeleri için 3803 sayılı Kanun ile 1940 yılında Köy Enstitüleri açılmış, Ancak 1950 yılında çeşitli sebepler öne sürülerek kapatılmıştır (Çocukvakfı, 2004).

1948 yılında İdil Biret Suna Kan Yasası olarak yürürlüğe giren 5245 sayılı kanun, bireysel yetiştirme ile ilgili Cumhuriyet döneminin üstün özel yeteneklilere dönük en eski atılımdır. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün istemi üzerine hazırlanıp çıkarılan yasa,

mecliste kabul edilerek, müzikte özel üstün yeteneğe sahip olan Suna Kan ve İdil Biret'in devlet hesabına yabancı ülkelerde öğrenim görmesini sağlamıştır. Bu yasa 1956 yılında genişletilerek yerini daha kapsamlı olan 6660 sayılı "Müzik ve Plastik Sanatlarda Olağanüstü Yetenek Gösteren Çocuklar Hakkında Kanun"a bırakmıştır (Enç, 2005, s. 228; Kahramankaptan, 2010). Bu kanun halen yürürlüktedir. 1948'den 1978'e kadarki sürede, 20'ye yakın sanatçı devlet himayesinde yetiştirilmiştir. Ancak 1978'den 1998 yılına kadar, kanun kapsamına hiç kimsenin alınmadığı gözlemlenmektedir (Ataman, 1998b, s.176, 182). Yasadan en son faydalanan isim ise 1998 yılında, 8 yaşındaki piyanist Emrecan Yavuz olmuştur (Kahramankaptan, 2010).

1929 yılında çıkan 1416 sayılı "Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebeler" hakkındaki kanuna göre, her yıl Milli Eğitim Bakanlığı tarafından lise Mezunları ve yüksek öğrenimin çeşitli dallarını bitirenler için batı ülkelerinde Devlet veya İktisadi Devlet Teşekkülleri hesabına ihtisas öğrenimini görmek isteyenler seçilmektedir (Çocukvakfı, 2004).

Özel eğitime muhtaç olanlara ilişkin özel eğitim esaslarının düzenlenmesi amacı ile 03.12.1996 tarihli ve 4216 sayılı kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 30.05.1997 tarihinde 573 sayılı kanun hükmünde kararname kabul edilmiştir. Bu Kararname, özel eğitim gerektiren bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim hizmetlerini, bu hizmetleri sağlayacak okul, kurum ve programları kapsar (Çocukvakfı, 2004). Üstün zekâlı/yeteneklilerin eğitimi için yapılan uygulamalardan bazıları aşağıda yer almaktadır:

Özel Sınıflar, üstün zekâlı/yeteneklilerin yetiştirilmesinde yapılan tarama, inceleme ve tanılama çalışmaları sonucunda özellikle zekâ düzeyi açısından üstün düzeyde bulunan öğrencilerin normal okullar bünyesinde özel sınıflarda özel öğretmen ve programlar aracılığı ile yetiştirilmesidir (MEB, 1991). UNESCO ve Ford Vakfı gibi uluslararası kuruluşlarla ve gelişmiş ülkelerle başlayan ilişkilere dayalı olarak, 1960 yılından itibaren üstün yetenekli çocuklar için Ankara'da Ergenekon İlkokulu'nda üst özel sınıf uygulamasına geçilmiştir. Bu özel sınıfların benzerleri Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa ve Eskişehir de açılmış ve sayıları toplam 15'e ulaşmıştır. Oluşturulan bu üst sınıflar daha sonra belirlenemeyen nedenlerle aralıklı olarak kapatılmış, 1971 yılında ise uygulamaya MEB tarafından tümüyle son verilmiştir (Enç, 2005; Ataman, 1989a, s.115). Bu deneme, ortaokul düzeyinde de sürecek biçimde planlanmış olduğu halde yarıda kesilmiştir (Davaslıgil ve Zeana, 2004).

Türdeş Yetenek Kümeleri, üstün zekâlı/yeteneklilerin eğitimine ilişkin diğer bir uygulamadır. Devam eden sınıflarda, yetenek düzeyleri birbirine yakın olanları aynı çalışma grubunda toplama biçiminde olabildiği gibi, birinci sınıfa yeni alınan öğrencilerin incelemeler sonucunda üstün yetenekliler, orta yetenekliler ve ağır öğrenenler olarak (A, B, C) gruplara ayrılması ve durumlarına uygun farklı müfredat programlarının uygulanmasıdır (MEB, 1991). Türdeş ilkokul sınıfları denemesi 1960'lı yıllarda başlamış ve 5 yıldan sonra uygulamaya son verilmiştir.

Fen Liseleri, ortaöğretimde üstün yeteneklileri desteklemek amacıyla, 1964 yılında matematik ve fen bilimleri dallarında üstün özel yetenekleri bulunan gençlerin bilim adamı ve araştırmacı olarak yetiştirilmesi için Ankara Fen Lisesi açılmıştır (Enç, 2005).

Anadolu Liseleri, Süper Liseler, 1980 sonrasında üstün nitelikleri olan öğrencilerin eğitilmesine yönelik açılan okullardır. Ancak bu okulların da zaman içerisinde üstün

yeteneklilerin ihtiyaçlarına tam olarak cevap veremediği görülmektedir (Yesilova, 1997).

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), 1963 yılında, Türkiye'de planlı ekonomi döneminin başlangıcında kurulmuştur. Kuruluş aşamasında en temel görevleri, özellikle doğa bilimlerinde temel ve uygulamalı akademik araştırmaları desteklemek ve genç araştırmacıları özendirmektir. Bu amaçla, temel bilimler, mühendislik, tıp, tarım ve hayvancılık alanlarında dört araştırma grubu ile başlamış, günümüzde bu sayı on araştırma grubuna ulaşmıştır. TÜBİTAK (2010), ilk kez “Türk Bilim Politikası; 1983-2003” dokümanını hazırlayarak, bilime olan katkısını göstermiştir.

Toplumda bilimsel, teknolojik ve yenilik faaliyetlerine yönelik farkındalığın ve bilim okuryazarlığının artırılması için, TÜBİTAK tarafından birçok dergi ve kitap yayınlanmaktadır. Çeşitli yarışma ve şenlikler aracılığı ile bir yandan kişiler özendirilirken, diğer yandan üstün zekâlı/yeteneklilerin seçilmesi sağlanmaktadır. Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili “2010-2014 Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Stratejik Planı” ile ilgili çalışmalar da yürütülmektedir (TÜBİTAK, 2013).

Beyazıt İlköğretim Okulu Üstün Zekâlıların Eğitimi Projesi, 2002 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi arasında imzalanan protokol gereğince, bir devlet okulu olan Beyazıt Ford Otosan İlköğretim okulu uygulama okulu olarak tahsis edilmişti. Üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin zihinsel, duyuşsal ve sosyal gereksinimlerini karşılamak üzere başlatılan farklılaştırılmış bir program eşliğinde, eğitim, üstün zekâlı öğrencileri normal zekâ düzeyindeki akranlarından ayırmadan gerçekleştirilmekteydi. Okuldaki eğitim öğretim, üstün zekâ düzeyine sahip öğrencilerin özellikleri temel alınarak düzenlenmekte idi (Davashgil, Zeana, 2004: 96). Ancak, üstün zekâlı/yeteneklilere yönelik tek devlet ilköğretim okulu olan, Beyazıt İlköğretim Okulu'nda yapılan bu uygulama da 2013 yılı itibarıyla sonlandırılmıştır (Habertürk, 2013).

Türk Eğitim Vakfı, İnanç Türkes Özel Lisesi (TEVİTÖL), 1993 yılında Sezai Türkes tarafından kurulan ve tamamen yatılı ve parasız olan bu okulda, maddi durumu yetersiz üstün zekâlı/yeteneği olan öğrenciler, iki aşamalı bir sınavla seçilerek eğitim görmektedirler (Yesilova, 1997 ; TEVİTÖL, 2010). TEVİTÖL'de tüm öğrenciler, yatılı, burslu ve kısmi burslu olarak eğitim görmektedir. Her yıl özel değerlendirme sınavı ile seçilen öğrenciler, Türk ve yabancı öğretmenlerin rehberliğinde eğitim ve öğretimlerini sürdürmektedirler. Okulda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) programının yanı sıra Uluslararası Bakalorya programı da uygulanmaktadır (TEVİTÖL, 2010) Ülkemizde TEVİTÖL dışında, Yen Ufuklar Koleji, Doğa Koleji, Coşkun Koleji v.b. özel eğitim kurumları da son zamanlarda üstün yeteneklilerin eğitimine önem vermektedirler.

Üstün Yetenekliler Eğitim Programları (ÜYEP), 2007-2008 öğretim yılında, Anadolu Üniversitesi ve TÜBİTAK desteğiyle Anadolu Üniversitesi Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı tarafından kurulan bu programdır. Başlangıçta yalnızca ilköğretimin altıncı ve yedinci sınıflarındaki yetenekli öğrencilerin alındığı bu programa, yakın bir gelecekte ilköğretimin ve ortaöğretimin bütün kademelerindeki üstün yetenekli öğrencilerin alınması hedeflenmektedir. ÜYEP öğrencileri, üniversitede çalışan öğretim üyelerinden ve bilim insanlarından dersler alarak kendilerini geliştirme olanağı bulmaktadırlar. ÜYEP'in genel amacı, üstün yetenekli öğrencileri tanılamak, bu

öğrencilerin entelektüel potansiyellerini en üst düzeye taşımalarına yardımcı olacak farklılaştırılmış eğitim ve rehberlik hizmetleri sunmak ve bu yeteneklerini pozitif yönlere kullanmalarına yardımcı olmaktır (ÜYEP, 2008).

Çocuk Üniversitesi projesi, üniversitelerin toplumun tüm kesimleriyle iletişim kurması ve üretim yapması gerektiği fikriyle başlatılan bir projedir. İlk kez 2009 yılında, Ankara Üniversitesi'nde açılan çocuk üniversitelerini, birçok üniversite takip etti. Çocuk üniversitelerinde, öğrenciler bilim, kültür, sanat, spor gibi çeşitli alanlarda, üniversite hocalarından eğitim alıyor, laboratuvarlarda deneyler yapıyorlar. Eleştirel düşünme yeteneklerini geliştiriyor, temel yaşam becerileri kazanıyorlar. Böylece, gelecekte seçecekleri meslek hakkında da karar verebilmeleri kolaylaşıyor (Üsküdar Çocuk Üniversitesi, 2013). Eğitimler, üniversitenin ilgili bölümlerindeki öğretim üyelerinin yanı sıra ilgili ders alanlarında yüksek lisans ya da doktora yapan, pedagoji formasyonu almış öğrenciler tarafından verilmektedir (NTVMSNBC, 2010). Derslerde uygulamalar öğrencilerin bakış açılarını genişletmeye yönelik ve üçer haftalık üç dönem şeklinde verilmektedir (NTVMSNBC, 2010). Ülkemizde İstanbul Üniversitesi Çocuk Üniversitesi'nden başka İnönü Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Sinop Üniversitesi, Namık Kemal Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi Çocuk Üniversiteleri ile Enderun Çocuk Üniversitesi faaliyetlerine devam etmektedir (Üsküdar Çocuk Üniversitesi, 2013).

Üstün Zekâlılar Eğitim Enstitüsü, dahi çocukların erken yaşam dönemlerinde fark edilmesi ve desteklenmesi amacıyla kurulmuştur. İhtiyaç duyulan psikolojik, akademik, sosyal desteğin ve eğitimin verilmesi, aileler ve öğretmenlerin bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi, ülkemizde üstün zekâlı çocukların eğitiminin devlet politikası haline getirilip ulusal eğitim standartlarının belirlenmesi ve uygulanması hedefler içindedir. Yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yaparak çalışmaların sürdürüldüğü bu programda, üstün zekâlı, dahi çocukların zekâ, ilgi, yetenek alanlarının belirlenerek gruplama ve zenginleştirme modelleri ile geliştirilmesi ve desteklenmesi amaçlanmaktadır. Eğitim dokuz ay boyunca haftada bir gün üç saat ve dört ders olarak işlenir. Ayrıca eğitim dönemi sonunda bir aylık üstün zekâlılar yaz okulu eğitim programı düzenlenir. Eğitim programının hedef kitlesi 2012-2013 eğitim-öğretim yılı için 5-13 yaş grubu çocukları kapsamaktadır. Eğitim programı içerisinde, yaratıcılık, düşünce becerileri, zekâ oyunları, astronomi ve uzay bilimleri dersleri mevcuttur (Üstün Zekâlılar, 2013).

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), MEB Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet veren bağımsız özel eğitim kurumlarıdır. 1998 yılında ilk olarak Bayburt'ta açılmış, 2013 yılı itibarıyla sayıları 70 ile yayılmış durumdadır (MEB, 2013b). Hedef kitlesini okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrenciler oluşturur. Ön değerlendirme sonucunda grup taramasına katılması uygun görülen çocuk/öğrenciler, merkez yürütme kurulunun belirleyeceği tarihlerde, grup taramasına alınır. Yapılan değerlendirme sonuçlarına göre sıralanan öğrenciler Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün onayından sonra, kontenjanlar dahilinde eğitime alınırlar. Öğrenciler, örgün eğitimleri dışındaki zamanlarında bireysel yeteneklerinin farkında olmaları ve kapasitelerini geliştirmeleri için bu merkezlerde eğitim görürler. Programları tamamlayan çocuk/öğrencilere, programın sonunda merkez müdürlüğüne tamamlama belgesi verilir. Merkezlerdeki personelin yetiştirilmesi amacıyla periyodik olarak hizmet

İçer eğitim seminer ve kursları düzenlenir. Merkezlerin denetimi Bakanlıkça yapılır (MEB, 2007).

Konunun taşıdığı önem dolayısıyla, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, üstün yetenekli bireylere yönelik, 2013-2017 yılları için strateji ve uygulama planı oluşturulmuştur. Bu plan okul öncesinden başlayarak, lise düzeyine varıncaya kadar, üstün nitelikteki öğrencilerin tanınması ve eğitilmesine yönelik stratejileri, amaçları ve paydaşları belirlemektedir (MEB, 2013a).

Son yıllarda, İstanbul Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, Yakın Doğu Üniversitesi, gibi üniversitelerin eğitim fakültelerinde Üstün Zekâlılar Öğretmenliği bölümleri açılmıştır. Bu durum, kuramsal ve uygulama olarak, öğretmenlerin bu alanda yetiştirilmesi açısından sevindirici bir durumdur. Bununla birlikte, bu bölümlerden mezun olacak öğretmenlerin, üstün zekâlıların tanınması ve eğitilmesi hususunda nasıl görev alacaklarının da yasal olarak belirlenmesine ihtiyaç vardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Günümüzde toplumların gelişmeleri ve rekabet avantajı elde edebilmeleri üstün yetenekli, bilgi ve becerili insan kaynağı sayesinde olmaktadır. Üstün zekâlı-yetenekli insanların zamanında ve yeteri kadar tanınamaması toplumlar için telafisi zor kayıplara neden olmaktadır. Ülkemizdeki eğitim politikaları, genelde büyük grupları temel alan ve ortak beceriler kazandırmayı hedefleyen programların geliştirilmesine önem vermektedir. Bu durumdan en çok zarar görenler ise üstün niteliklere sahip olan çocuklar/öğrencilerdir. Bu olumsuzluğu önleyecek ve geleceğe yön verecek olan eğitim politikalarının geliştirilmesi her toplum için vazgeçilemez bir zorunluluk haline almıştır.

Thomas Jefferson’ın, üstün zekâlıların eğitimine ilişkin, “Eşit olmayan insanlara eşit davranmak kadar, büyük bir eşitsizlik olamaz” (Coates, tarihsiz) şeklindeki sözünden hareketle, geçmişte dünya tarihinde üstün yeteneklilere en iyi eğitim modellerinden birini uygulamış ve başarılı olmuş, bir milletin devamı olarak, nitelikli insanlarımıza gerekli önemi vermek zorundayız. Toplumun en değerli kaynağı sayılan ve sayıları sınırlı olan, üstün yetenekli bireylerimizi tespit etmek ve en iyi şekilde yetiştirmek sadece içinde bulunduğumuz zaman dilimi için değil, fakat aynı zamanda geleceğimizin kurtarılması bakımından son derecede önemlidir. Bu bakımdan, üstün zekâlı/yetenekli bireylerin belirlenmesi, onların üstün niteliklerini geliştirebilecekleri ortamların oluşturulmasına yönelik politikaların ivedilikle geliştirilmesi ve bu politikalar çerçevesinde etkili eğitimlerin gerçekleştirilmesi öncelikli hedefimiz olmalıdır.

Türkiye’de geçmişten günümüze, üstün zekâ ve yetenek gösteren çocuklara yönelik uygulamaya konan birçok kanunundan tam olarak yararlanılmadığı; veya başlatılan birçok programın istenilen düzeyde başarılı olmadığı görülmektedir. Bir çok program başarılı olmadığı gerekçesiyle sonlandırılmıştır. Bu duruma, politikadaki tutarsızlığın veya bu politikaların hayata geçirilmesindeki gerekli fiziki ve insan gücünün yokluğunun neden olduğu düşünülmektedir. Bu sorunun üstesinden gelmek ve uzun soluklu, sürekli gelişme gösteren eğitim programlarının uygulanabilmesi için, sorunların ivedilikle tespit edilmesine, bu sorunları ortadan kaldıracak ve sürekli gelişme sağlayacak politikaların geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

Bu konuda önemle vurgulanması gereken bir husus üstün yetenekli/zekâlı çocukların tanınması ve yetiştirilmesi yönünde özel olarak yetiştirilmiş eğitici kadrolara duyulan ihtiyaçtır. Son yıllarda MEB'nin konu üzerinde kapsamlı çalışmaları gündeme aldığı görülmektedir. 2013-2014 strateji ve uygulama planı bu alanda okul öncesinden lise düzeyine kadar tüm çocukları kapsamı ve üstün zekalı/yeteneklilerin tanınmasından eğitilmesine tüm stratejileri ve paydaşları kapsamı bakımından önemlidir. Ancak, bu girişim uzun yılları alan çok planlı ve özverili çalışmalar yanında uzman kadroları zorunlu kılar. Bu nedenle, özellikle, sayı ve nitelik olarak, eğitici kadroların yetiştirilmesi ayrı bir önem arz etmektedir. Bu konuda, eğitim fakültelerinde özel eğitim konusunda lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim hizmetleri artırılmalıdır. Lisans düzeyinde, üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili derslere, programlara daha fazla yer verilmelidir.

Okullarda, psikolojik Danışma ve rehberlik alanında görev yapan kişiler kadar, öğretmenler de, üst düzey zekâ ve yetenek gösteren öğrencilerin tanınması yönünde, hizmet içi eğitimlerle eğitilmelidir. Bu konuda, ilgili birimler arasında etkileşim ve koordinasyon artırılmalıdır.

Laboratuvar, teknoloji, sınıf vb. hususlar dikkate alındığında, olanakları iyi olan okullarda, mutlaka özel eğitim programları oluşturulmalı ve üstün zekâ ve yetenek gösteren öğrencilerle ayrıca ilgilenilmelidir. Olanakları iyi olmayan okullardaki üst düzey niteliklere sahip öğrencilerin, burslarla desteklenerek daha elverişli okullarda ve programlarda eğitim almaları sağlanmalıdır. Yurt dışında eğitim alma hususundaki yasalara işlerlik kazandırılmalı ve üstün zekalı/yetenekli öğrencilerin ülkeye kazandırılmasına öncelik verilmelidir.

Üstün zekâlı/yetenekli öğrencilere yönelik uygulanan eğitim programları sürekli değerlendirilmeli ve gerekli düzeltme ve iyileştirmeler yapılarak, bu öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirecek, ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde gelmesi sağlanmalıdır. Eğitim politikaları okullardaki tek düze eğitim yerine, farklılaştırılmış, esnek ve çeşitli programların uygulanmasına olanak sağlamalıdır.

Ülke genelinde, üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin tanınması ve yetiştirilmesi için, geniş kapsamlı eğitim politikaları oluşturulmalı, gerekli finans desteği sağlanarak, alt yapı, yetiştirici ve programlar olarak vakit geçirmeden gereken girişimler yapılmalıdır.

Üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik açılmış bulunan programlar ve okullar kapatılmamalı, etkisiz görülen hususlar belirlenerek, bu programların ve okulların daha iyi hizmet verir hale gelmesi sağlanmalıdır.

Ülkemizde üstün zekâlı/yetenekli çocukların eğitimi için mevcut durumda önemli kurumlar olarak görülen, Bilim ve Sanat Merkezleri'ndeki eğitim ortamlarının geliştirilmesi ve öğretmen yeterliliklerinin artırılmasına önem verilmelidir. Bu merkezler için ayrı bütçe oluşturulmalı, kaynakların dağılımında geçerli ölçütler getirilmelidir. Üniversitelerle işbirliği halinde "Üstün Yeteneklilerin Eğitimi" konusunda uzmanlık programları geliştirilmeli, BİLSEM öğretmenlerinin bu programlara katılmaları sağlanmalıdır. Eğitimler TÜBİTAK, TAİK gibi kurumlarca desteklenmeli böylece öğretmenlerin süreci takip etmeleri kolaylaştırılmalıdır.

Uygun olanaklar içinde eğitilen üstün zekalı/yetenekli bireylerin, ilgileri ve yeteneklerine uygun alanlarda istihdam edilmeleri için gerekli destekleyici yasalar geliştirilmelidir. Ayrıca, konu edinilen politika ve uygulamalara ilişkin mevcut yasalar

güncellenerek ihtiyaca daha iyi yanıt verecek şekilde getirilmeli, ihtiyaç alanlarına göre yeni yasalar oluşturulmalıdır.

Dünyada üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda lider ülkeler olan ABD, İngiltere, Rusya, Finlandiya, ve benzeri ülkelere öğretmenler gönderilmeli ortak proje çalışmaları yapılarak etkili bilgi paylaşımı sağlanmalıdır. Üstün zekalı/yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesine yönelik, herhangi bir yasası bulunmamasına karşın, Finlandiya, tüm eğitim basamaklarında, üstün zekalı/yetenekli öğrenciler de dahil olmak üzere, tüm öğrencilere sunduğu eğitimin kalitesi açısından dünyada en önde gelen ülkeler içinde yer almaktadır. Finlandiya, Türkiye için örnek teşkil etmeli ve benzer uygulamalar ülkemizde de gerçekleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akkanat, H. (1999). Üstün veya özel yetenekliler. *Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi*, (103).
- Akkutay, Ü. (1984). Enderun mektebi. Ankara: *Gazi Üniversitesi Basımevi*. (38)
- Akyüz, Y. (2004). Türk eğitim tarihi (12. Baskı) Ankara: *PegemA Yayınları*.
- Armağan, M. (2008). Üstün yeteneklilerin fabrikası: Enderun Mektebi. <http://www.enderun.com/component/content/article/39-enderun-mektebi/54-enderun-mektebi.html>
- Ataman, A. (1998a). Üstün zekâlılar için ilköğretimde uygulanabilir bir model. *Eğitimde Yansımalar. 1. Ulusal Sempozyumu*, (27 – 28 Kasım 1998, Ankara), Ankara, 296-300.
- Ataman, A. (1998b). Özel eğitime giriş. *Anadolu Üniversitesi Yayınları*, 181-182.
- Brody, L.E. and Mills, C. J. (1997). Gifted children with learning disabilities: A review of the issues. *Journal of Learning Disabilities*, 30(3): 282-286.
- Çocukvakfı (2004). Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu. 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları. <http://www.cocukvakfi.org.tr/icerik.aspx?id=78>
- Coşkun, B. (2007). Görsel sanatlarda üstün yetenekli çocukların eğitim ile ilgili öğretmen görüşleri ve değerlendirmesi. *Ankara Gazi Üniversitesi, yayımlanmış yüksek lisans tezi*.
- Çağlar, D. (1990). Türkiye’de özel eğitimin bugünkü durumu ve sorunları, *Eğitim Bilimleri 1. Ulusal Kongresi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. 24-28 Eylül.
- Çatalbaş, Ş. (1999). Üniversite öğrencilerinin psikolojik gereksinimleri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Kocaeli Üniversitesi yayımlanmış yüksek lisans tezi*, 15-18.
- Çepni, S. ve Gökdere, M. (2002). Profiles of the gifted students in turkey. *Education: Changing Times, Changing Needs, First International Conference On Education*, Faculty Of Education Eadstern Mediterranean University Gazimağusa, Turkish Republic Of Northern Cyprus.
- Çetinkaya, A. B. (2009). Osmanlı İmparatorluğu’nun “saray okulu”; Enderûn. <http://dusuncekahvesi.blogspot.com/2009/07/osmanli-devletinin-saray-okulu-enderun.html>
- Dağlıoğlu, E. (1995). İlkokul 2.-5. sınıflara devam eden çocuklar arasından üstün yetenekli olanların belirlenmesi. *Ankara : Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü yayımlanmış uzmanlık tezi*, 142-144
- Davashgil, Ü. (1990). Üstün çocuklar. *Yaşadıkça Eğitim*, 13, 17-22.

- Davashligil, Ü. ve Zeana, M. (2004). Üstün zekâlıların eğitimi projesi. 1. *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 84-86
- Demirel, Ö. (2002). Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme. *Ankara: PegemA Yayıncılık*, 37-39.
- Deri, M. (2008). Osmanlı devletinde eğitim öğretim sistemi. <http://www.sosyalbilgiler.gen.tr/osmanli-devletinde-egitim-sistemi/>
- Doğan, R. (1997). Osmanlı eğitim kurumları ve eğitimde ilk yenileşme hareketlerinin batılılaşma açısından tahlili. *Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37(1), 407-442.
- Enç, M. (1995). Özel eğitime giriş ve “Üstün beyin gücü-gelişim, uyum ve eğitimleri”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*.
- Enç, M. (2005). Üstün beyin gücü. *Ankara Gündüz Eğitim ve Yayıncılık*, 201-206
- Coates, E.R. (tarihsiz). The Jeffersonian perspective. <http://eyler.freesevers.com/JeffPers/jefpco11.htm>
- Frasier, M. M., García, J. H., & Passow, A. H. (1995). A review of assessment issues in gifted education and their implications for identifying gifted minority students (RM95204). Storrs, CT: The National Research Center on the Gifted and Talented, University of Connecticut, <http://www.gifted.uconn.edu/nrcgt/frasgarc.html>
- Gazeteport (30Temmuz, 2013). Dahiler okulunda hüsrân. <http://www.gazeteport.com.tr/haber/141410/dahiler-okulunda-husran>
- Gilman, B. (tarihsiz). Where shall I send my gifted child to school? http://www.gifteddevelopment.com/PDF_files/bgchoice.pdf
- Gür, Ç. (2006). Sanat eğitim programının üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen altı yaş üstün yetenekli çocukların çizim becerilerine etkisi. *Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yayımlanmış doktora tezi*.
- Karakaş S. Kafadar, H., Erzenin, Ö.U, Irak, M., Kaya, G., and Güney, C. vd. (1998). *The Effect of Aging on Cognitive Processes*. International Psychogeriatric Association IPA, İstanbul, 298-300.
- Habertürk (18.07.2013). Üstün zekâlıya okul yok. <http://www.haberturk.com/gundem/haber/861488-ustun-zekaliya-okul-yok>
- İpşirli, M. (1995). Enderun. *Diyanet ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Kahramankaptan, Ş. (2010). *Harika çocuklar yasası nasıl çıktı?* <http://www.kahramankaptan.com/>
- Kazıcı, Z. (1999). *İslam medeniyeti ve müesseseleri tarihi*. İstanbul: Kayıhan Yayınları.
- Kılıç, A. (1997). Enderun Mektebi eğitimi ve özellikleri. *İlk adım Dergisi Eğitim Özel Sayısı*, 111-112 (35-37).
- Kirk, S. A. & Gallogher, J. J. (1989). *Educating exceptional children. USA*: Houghton Mifflin Company, 84-86.
- Lichtenwalter, S. (2010). The necessity of increased funding for gifted education and more training for teachers in charge of identifying gifted students. *ESSAI*, 8 (25). <http://dc.cod.edu/essai/vol8/iss1/25/>
- McClellan, E. (1985). Defining giftedness. *ERIC*, ED262519, <http://www.ericdigests.org/pre-923/defining.htm>
- MEB. (1991). I. Özel Eğitim Konseyi, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. <http://www.egitim.gen.tr/site/arsiv/35-2/107-sinif-yonetiminde-ustun-yetenekliogrenciler.html>
- MEB. (2007). Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html

- MEB. (2012). PISA. <http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/yegitek/PISA.pdf>
- MEB. (2013a). Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013 – 2017. http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/10_ek-1_ustunyetenekliler.pdf
- MEB. (2013b). Bilim ve Sanat Merkezleri, http://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/kurum.asp
- Mönks, F.J. & Pflüger, R. (2005). Gifted education in 21 European Countries: Inventory and perspectives. http://www.bmbf.de/pubRD/gifted_education_21_eu_countries.pdf
- NAGC. (2006). What is Gifted? <http://www.nagc.org/index.aspx?id=574>
- NTVMSNBC. (21.04.2010). Çocuk üniversitesi’nin amacı Nobel, <http://www.ntvmsnbc.com/id/25085030/>
- Ömeroğlu, E. (2004). Üstün yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında yaratıcı dramın yeri. *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Özbilgen, E. (1996). Enderun Mektebi. *Osmanlı Ansiklopedisi*, İstanbul: İz Yayınları.
- Özsoy, Y. ve Enç, M. (1975). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Kalite Matbaası 49-50.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (1998). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları, 8-9.
- Öztuna, Y. (1976), Türk Musikisi Ansiklopedisi, C. III. İstanbul: MEB Yayınları, http://www.journalagent.com/z4/download_fulltext.asp?pdire=pausb&plng=tur&un=PAUSBED-72025
- Persson, R. S. (2009, s. 1). Gifted education in Europe. (2009). *Encyclopedia of Giftedness, Creativity, and Talent*, In: Barbara A. Kerr (Ed.), Vol. 1, pp. 1-6, Thousand Oaks, CA: Sage Publications. <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:233187/FULLTEXT01.pdf>
- Public Law (2002). No Child Left Behind, <http://www2.ed.gov/policy/elsec/leg/esea02/107-110.pdf>
- Radikal Gazetesi (13.05.2013). Üstün zekâlıların eğitimi sınıfta kaldı. http://www.radikal.com.tr/turkiye/ustun_zek%C3%A2linin_egitimi_sinifta_kaldi-1087843.
- Saban, A. (2001). Çoklu zekâ teorisi ve eğitim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 6.baskı
- Sertoğlu, M. (1986). *Osmanlı tarih lügati. 2. Baskı*. İstanbul: Enderun Kitabevi Yayınları .
- Tarhan, H. (2008). Üstün kabiliyetli talebelerin eğitimi. *Eğitim Gönüllüleri Derneği Yayın Organı*, 1 (3), 4-5.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (2010), http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5207f13ec5fbb9.49381741
- TEVİTÖL (2010). TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi, <http://www.tevitok.k12.tr/hakkimizda>
- TÜBİTAK (2010). Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu. <http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/icerik-hakkimizda>
- TÜBİTAK (2013). 25. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu toplantısı yapıldı. <http://www.tubitak.gov.tr/tr/haber/bilim-ve-teknoloji-yuksekkurulu>
- Uskudar Çocuk Üniversitesi. (2013), Türkiye’de çocuk üniversiteleri, http://www.uskudarcocukuniversitesi.com/2013/?page_id=4098
- Üstün Zekâlılar (2013). Üstün Zekâlılar Enstitüsü, <http://www.ustunzekalilar.org/egitim-programlari/oegrenci-egitimi.html>
- Uzun, A. (2006). Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, 23-25.
- Uzunçarşılı, İ.H. (1988) *Osmanlı Devleti’nin saray teşkilatı*. Ankara: TTK Yayınları.
- ÜYEP (2008). Üstün yetenekliler eğitim programları. <http://www.uyep.anadolu.edu.tr/Hakkimizda.html>

- Wikipedia (2013). Zeka, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Zekâ>
- Yeşilova, H. (1997). Üstün yeteneklilik ve türkiye’de üstün yetenekli çocukların eğitimi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.*
- Yıldırım, İ. (2004). Bireyi tanıma teknikleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik, (Ed. Gürkan Can)*. Ankara: PegemA Yayınları, 137-194.

İletişim/ Correspondence

Doç. Dr. Fatma Özmen
İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi,
İstanbul- Türkiye
E-Posta: fatma.ozmen@istanbul.edu.tr

Fatih Kömürlü
Bilim ve Sanat Merkezi Müdür Yard. Elazığ-Türkiye
E-Posta: fkomurlu@hotmail.com